Obsah

Úvodem 9

I. kapitola: Ne/paralelnost z hlediska lingvodidaktického: cesty vedoucí k překonávání systémové neparalelnosti v cizojazyčné výuce 11
Úvodem 11
Komparatistické přístupy 12
Využití znalosti angličtiny, popř. jiného mediačního jazyka 12
Kontrastivní metoda 13
Lingvodidaktická mluvnická poučka 14
Vybrané problémové případy lingvodidaktických pouček v učebnicích češtiny pro cizince 15
Formalismus 15
Absence lingvodidaktického poučení 16
Lingvodidaktické poučení defektní (povrchní, chybné, neúplné, zavádějící) 17
Signální gramatika 18
Metafora 19
Onomaziologický koncept popisu mluvnického systému češtiny 20

II. kapitola: Ne/paralelnost a podoba sémantického celku v onomaziologickém popisu mluvnice češtiny pro její nerodilé mluvčí 23
Úvodem 23
O potenciálních omezeních onomaziologického přístupu 24
Problematika sémantických polí v přirozených jazycích 25
Sémantické celky a onomaziologicky pojatý popis mluvnice současné češtiny 27
Ke struktuře sémantického celku (na příkladu předložkových spojení s významem místním ADV Loc) 28
Místní určení statická (KDE?) 29
Místní určení statická v rámci PO 29
Místní určení statická mimo rámec PO 31
Místní určení dynamická 31
Místní určení dynamická směrová (KAM?) 31
Místní určení dynamická směrová v rámci PO 31
Místní určení dynamická směrová mimo rámec PO 32
Místní určení dynamická směrová (ODKUD?) 32
Místní určení dynamická směrová v rámci PO 32
Místní určení dynamická směrová mimo rámec PO 33
Nedirektivní určení (KUDY?) 33

III. kapitola: Ne/paralelnost a korpusové zpracování češtiny: jeho lingvodidaktická aplikace a přínos 34
Úvodem 34
O druzích gramatických popisů 34
Gramatika lingvistická (vědecká) a gramatika didaktická 35
Vybrané milníky ve vývoji didaktické gramatiky 37
Korpusová éra 39
Korpus jazykový a žákovský 39
Žákovský korpus – jeho vymezení se zřetelem k vyučovací praxi 40
Přínos žákovských korpusů 41
Omezení uplatnění žákovských korpusů 42
Rozpětí korpusového přístupu v českém prostředí na výzkumné a lingvodidaktické rovině 43
Aplikace opřené o data žákovských korpusů 46
Shrnutí 47

IV. kapitola: Ne/paralelnost lexikálně gramatická: Vidová homonymie a polysémie . . . 48
Úvodem 48
Interpretace vidového významu 48
Homonymie, polysémie a vid 50
Homonymie 50
Polysémie 50
Perfektivita/dokonavost (pf.) vs. imperfektivita/nedokonavost (impf.) 51
Analýza materiálu 52
Prezentace materiálu 52
1. Vidová homonymie 54
1.a Slovesa, jež v některých svých tvarech či subparadigmatech vykazují homonymii, mají různé infinitivy 54
Příklady užití vidově homonymních tvarů 55
1.b Slovesa, jež v některých svých tvarech či subparadigmatech vykazují homonymii, mají stejné infinitivy, ale různé sémantické základy 56
Příklady užití vidově homonymních tvarů 56
1.c Některá slovesa především pohybu, u nichž má prefix *po-* (nejméně) dvojí funkci a význam 57
Příklady užití vidově homonymních tvarů 59
1.d Homonymní uzly od infinitivů se základy *-vážet*, *-vážit*, *-vázat* 61
Příklady užití vidově homonymních tvarů 62
2. Vidová polysémie 62
2.a Polysémie tvarů od infinitivů se základy *-padat* a *-sedat* s různými prefixy 62
Polysémie tvarů od infinitivů se základy *-padat* 63
Povaha nositele děje 64
Příklady užití vidově polysémních tvarů 66
Polysémie tvarů od infinitivů se základy *-sedat* 67
Příklady užití vidově polysémních tvarů 70
2.b Polysémie tvarů od infinitivů se základy *-létat* s různými prefixy 70
Příklady užití vidově polysémních tvarů 71
2.c Další slovesa, u nichž jedna infinitivní forma pod sebou sdružuje jak význam perfektivní, tak imperfektivní 72
Příklady užití vidově polysémních tvarů 73
2.d Slovesa s převažujícími perfektivními významy, od nichž se oddělil zřetelně imperfektivní význam 73
Příklady užití sloves z tabulky, testování jejich imperfektivního významu 75
Shrnutí 79

V. kapitola: Ne/paralelnost lexikální: Ne/paralelní užití slovesa *jít* 83
Úvodem 83
Základní gramatické a sémantické vymezení slovesa *jít* v odborné literatuře 84
Participanty pohybového kognitivního schématu slovesa *jít* 85
Činitel pohybové události čili kdo nebo co může v češtině jít. 86
Činitelé pohybové události: prototypický subjekt 86
Činitelé pohybové události: skupiny 87
Činitelé pohybové události: stroje 87
Činitelé pohybové události: abstraktní entity 87
Činitelé pohybové události: zvířata 87
Cílový bod pohybu 89
Cílový bod pohybu: prototypický cíl 90
Cílový bod pohybu: cíl metonymického charakteru. 90
Metaforicky pojatý pohyb 91
Pohyb neživých entit 91
Pohyb neživých entit: pravidelný fyzický pohyb neživých entit 91
Pohyb neživých entit: metaforický pohyb neživých entit 92
Gramatické funkce slovesa *jít* 92
Vyjádření blízké budoucnosti *jít* + inf, *jít* + subs^{acc} 92
Modální funkce 93
Schopnost 93
Možnost 93
Snaha 93
Metodika analýzy 94
Analyzovaný materiál 95
Obsazení participantů v pohybovém schématu slovesa *jít* 96
Obsazení participantů v pozici subjektu 97
Obsazení participantů vyjadřujících různé podoby cíle 99
Analýza předložek užitých ve valenčním rámci slovesa *jít* 101
Analýza frekvence jednotlivých tvarů slovesa *jít* 102
Analýza užití slovesa *jít* na jednotlivých úrovních osvojení češtiny
podle Společného referenčního rámce pro jazyky 102
Úroveň A0 103
Úroveň A1–A2+ 103
Úroveň B1 104
Úroveň B2 104
Úroveň C1 105
Shrnutí 105
Závěr 106

Literatura 108
Korpusy 113
Věcný rejstřík 114